

Milli memarlığımızın sənət beşiyi

Azərbaycanda ali memarlıq təhsilinin 105 yaşı tamam olur. 1920-ci ildən Bakı Politeknik, 1930-cu ildən İnşaat və Memarlıq, 1934-cü ildən Azərbaycan Sənaye, 1951-ci ildən Azərbaycan Politeknik institutlarında, 1975-ci ildən Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunda, 2000-ci ildən isə Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində tədris edilən bu ixtisas 1968-ci ildən ayrıca fakültəyə çevrilib.

Bir əsrdən artıq müddətdə bu ali ixtisas məktəbi yalnız memarlar yetişdirməklə kifayətlənməyib, həm də şəhərsalmanın, abidələrin qorunması və bərpasının, memarlıq düşüncəsinin formalaşmasının mühüm akademik məkanı olub. Bu barədə qəzetimizə müsahibəsində son 10 ildə fakültəyə rəhbərlik edən Əməkdar məmar, professor Zahidə Məmmədova bildirdi:

– Tarixi xidmətləri və zəngin ənənələri ilə seçilən ali memarlıq təhsilimiz təkcə Azərbaycanda deyil, regionda və dünyada nüfuzlu arxitektura mərkəzi kimi tanınır. Bu üstünlüyün təməlinə professor-müəllim heyətimizin yüksək elmi və peşəkar potensialı dayanır.

Hazırda fakültədə memarlıq üzrə 8 elmlər doktoru, 9 professor, 25 fəlsəfə doktoru və dosent fəaliyyət göstərir. Onlar memarlıq layihələndirilməsi, şəhərsalma, abidələrin bərpası sahələrində ölkəmizin tanınmış alimləri və praktik mütəxəssisləridir. Fakültəmizdə “Şəhərat” ordenli peşəqoqlar, Əməkdar memarlar və Dövlət mükafatı laureatları tədris prosesində bilik

həm də elmi istiqamət inkişaf edib.

Bu gün də həmin ənənələr yaşadırlar və yeni mərhələdə davam etdirilir. Hazırda fakültəmizdə ölkəmizin memarlıq elminin aparıcı nümayəndələri tədris prosesində yaxından iştirak edirlər. Universitetin rektoru, memarlıq doktoru, professor Gülcəh-rə Məmmədova, Memarlar İttifaqının idarə heyətinin sədri professor Elbəy Qasımsadə, Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin rəisi professor Səbinə Hacıyeva, professorlar Aybəniz Həsənova, Rayihə Əmənzadə, Nizami Nağıyev, Ramiz Əbdülrəhimov, Şəhla Qəhrəmanova, Elkin Ələsgərov, dosentlər Nərimin Yusifli və Nazim Vəliyev kimi nüfuzlu alim və memarlar var.

Ötən 1 əsrdən artıq müddətdə çoxsaylı məzunlarımız Azərbaycanın memarlıq tarixində və bu təhsilin yüksək səviyyəyə qalxmasında silinməz izlər qoyublar. MİKAYIL Useynov, Sadiq Dadaşov, Ənvər Qasımsadə, Əbdülvahab Salamzadə, Kamal Məmmədboyov, Qozənfər Əlizadə, Davud Axundov kimi isimlər bu məktəbin yetirmələri və fəxri olublar. Onların və sonrakı

kompiuter laboratoriyaları, 3D printerlər, lazer skanerlər və digər avadanlıqlarla təchiz olunmuşduq. Tələbələrin yaradıcılığını inkişaf etdirən studiyalar və layihə dərslərinə xüsusi önəm verilmişdi.

2024-cü ildə isə biz bu qeydiyyatı növbəti dəfə uğurla yenilədik. RIBA-nın ekspert heyəti AZMİU-ya səfər edərək həm fakültədəki tədris keyfiyyətini, həm də layihə sərəgillərini, müəllim-tələbə əlaqələrini və beynəlxalq əməkdaşlıqlarımızı yüksək qiymətləndirdi. Bu, o deməkdir ki, bizim memarlıq təhsilimiz artıq yalnız ölkə daxilində deyil, beynəlxalq aləmdə də tanınır və rəqabətə davamlıdır.

Bu keyfiyyət göstəricisi həm tələbələrə, həm də müəllim heyəti üçün çoxsaylı imkanlar açır. Məzunlarımız diplomlarına əlavə olunan RIBA qeydiyyatı sənədi ilə Avropa İttifaqı ölkələrində və Böyük Britaniyada tanınan memarlar kimi fəaliyyət göstərə bilərlər. Bu isə onlara genişmiqyaslı karyera perspektivləri və sərhədsiz iş imkanları qazandırır. Müəllimlərimiz üçün isə bu, beynəlxalq şəbəkəyə qoşulmaq, müasir tədris metodlarını tətbiq etmək və global memarlıq cərəyanlarını daha yaxından izləmək imkanı deməkdir.

Biz bu uğuru yalnız bir sertifikat kimi yox, həm də ölkəmizin memarlıq təhsilinin beynəlxalq səviyyədə tanınmasının bariz nümunəsi kimi qiymətləndiririk. Bu, Azərbaycanın çoxəsrlik memarlıq irsinin davam etdirilməsində, müasir və davamlı şəhərsalmanın formalaşmasında müasir memarlıq təhsilimizə ciddi töhfə verən bir addımdır.

– **Tədris prosesi memarlığın çağdaş tələblərini necə cavablandırır?**

– Bu gün memarlıq təhsili yalnız nəzəri biliklərlə kifayətlənməməlidir. Tələbənin memar kimi formalaşması üçün o, mütləq şəkildə real layihə mühitində işləməli, multidissiplinar düşünməyi öyrənməli, fərqli məktəblərin yanaşmaları ilə tanış olmalı və praktik bacarıqlara yiyələnəməlidir. Məhz bu məqsədlə biz memarlıq fakültəsində tədrisin əsasını layihə studiyaları üzərində qurmuşuq.

Layihə studiyalarında aparılan işlər tələbənin yaradıcı potensialını üzə çıxarır, düşüncəsinə sərbəstləşdirir və ona fərqli funksional, estetik və texniki problemləri kompleks şəkildə həll etməyi öyrədir. Tələbə burada yalnız kağız üzərində deyil, real kontekstə uyğun şəkildə dizayn etməyi öyrənir. Üstəlik, bu dərslərdə kollektiv müzakirələr, müəllim və tələbə arasında interaktiv dialoqlar tələbənin qərarvermə qabiliyyətini və öz layihəsinə əsaslandırmaq bacarığını formalaşdırır.

Ustad dərsləri isə tələbələrə bizim əsl ilham mənbəyidir. Bizim fakültəyə müxtəlif ölkələrdən – İtaliya, Fransa, Türkiyə, ABŞ, Almaniya, İspaniya və digər ölkələrdən tanınmış memarlar dəvət olunur. Onlar tələbələrə birbaşa işləyir, real layihə təcrübələrini bölüşür, yanaşma fərqlərini izah edirlər. Bu, tələbələrin dünyagörüşünü genişləndirir və onlara beynəlxalq memarlıq diskursuna inteqrasiya olunmaq imkanı yaradır.

Bütün bunlar tələbələrin yalnız bilik deyil, həm də bacarıq, düşüncə tərzii və yaradıcılıq baxımından tam formalaşmış memar kimi yetişməsinə xidmət edir. Bu yanaşma nəticəsində məzunlarımız təkcə yerli deyil, global əmək bazasında da rəqabətə davamlı və tələb olunan mütəxəssislərə çevrilirlər.

– **Bu gün azad olunmuş ərazilərdə həyata keçirilən yenidənqurma və şəhərsalma layihələrində necə iştirak**

edirsiniz?

– Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən genişmiqyaslı yenidənqurma və şəhərsalma layihələrində Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin memarlıq fakültəsinin rolu aydın hiss olunur. Azərbaycanda fəaliyyət göstərən memarların 90 faizi məhz bizim fakültənin məzunlarıdır.

Torpaqlarımız azad olunanad sonra biz kurs işləri, magistr disertasiyalarının mövzularında radikal dəyişiklik etdik. İndi bütün mövzular azad olunmuş ərazilərin memarlığı, bərpası, şəhərsalması ilə bağlıdır. Biz təkcə kadr yetişdirməklə kifayətlənmirik, həm də önəmli layihələr hazırlayırıq. 2021-ci ildə Beynəlxalq Abidələr Günüə həsr olunmuş “Şuşa şəhərinin memarlıq irsinin bərpa-eskiz layihələri”nin təqdimat mərasimini keçirdik. Bu layihədə Şuşanın ayrı-ayrı memarlıq abidələrinin arxivlərdən eskizləri, cizgiləri, fotoşəkilləri və s. kimi məlumatlar götürülərək

məsuliyyətin və qabaqcıl memarlıq dünyagörüşünün təcəssümüdür.

– **Fakültənin UNESCO, İtaliya, Fransa, ABŞ və digər ölkələrlə əməkdaşlıq etdiyi layihələr də genişdir.**

– Biz daim beynəlxalq inteqrasiyaya xüsusi önəm vermişik. UNESCO, İtaliya, Fransa, ABŞ və digər ölkələrin aparıcı memarlıq məktəbləri ilə əməkdaşlığımız artıq uzun illərə söykənir. Son illər Türkiyə ilə də sağlam və faydalı əlaqələr qururuq. Bu əməkdaşlıqların həm tələbələrə, həm də müəllim heyətimiz üçün çoxşəxəli faydaları olub.

İlk növbədə, bu əlaqələr vasitəsilə biz tədris prosesini global miqyasda qəbul edilən meyarlarla uyğunlaşdırmışıq. Müxtəlif ölkələrdə təşkil olunan beynəlxalq layihələr, yay məktəbləri və ustad dərslərində iştirak müəllim və tələbələrə dünyanın dünyagörüşünü genişləndirir, yeni yanaşmalarla tanış olmağa şərait yaradır.

və təcrübələrini gənc memarlarla bölüşürlər.

Biz bu tarixi irsə arxalanaraq, onu müasir çağırışlarla sintez edir və beynəlxalq təhsil standartlarına uyğun təhsil modeli qururuq. Bu baxımdan Bolonya sistemində inteqrasiya, elektron universitet modelinin tətbiqi və fakültəmizin nüfuzunun artması – bütün bunlar son illər ərzində əldə etdiyimiz mühüm nailiyyətlərdəndir.

Bu gün memarlıq fakültəsi nəinki Azərbaycanın, həm də beynəlxalq elmi-ictimaiyyətin diqqət mərkəzindədir. Britaniya Memarlarının Kral İnstitutu – RIBA tərəfindən 2 dəfə qeydiyyatdan keçməsi bu fakültənin dünya səviyyəsində tanındığının və yüksək tədris keyfiyyətinin sübutudur.

Fakültənin son illərdə həyata keçirdiyi diqqətçəkən layihələrdən biri də SABAH qrupları ilə işlənən “Ağdam nümunəsində Qarabağın davamlı inkişafı” adlı elmi-tədqiqat və konseptual tədqiqatdır. Bu layihə hələ 2017-ci ildə – Qarabağın işğaldan azad olunmasından 3 il əvvəl hazırlanaraq ictimaiyyətə təqdim olunmuşdu. Bu, o deməkdir ki, memarlıq fakültəsinin professor-müəllim heyəti həmin torpaqların azad ediləcəyinə qəti inanır, bu istiqamətdə elmi baxışlarını öncədən formalaşdırırdı. Bu gün isə həmin ərazilərin bərpasında, dirçəldilməsində fəal iştirak edirik.

2021-ci ildə fakültənin professor-müəllim heyəti ən yaxşı tələbələri ilə birgə “Şuşa şəhərinin memarlıq irsinin bərpa-eskiz layihələri”ni təqdim etdi. Bu layihə yenicə azadlığa qovuşan Şuşa üçün bir nəfəs oldu, Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin “Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik” bəyanatına layiqli cavab və dəstək oldu.

– **Bu ixtisas təhsilinin təməlini qoymuş görkəmli memarlar Azərbaycan-da memarlığın və sənaye inşaatının da qurucuları olublar. Paytaxtın və böyük şəhərlərimizin çağdaş siması onların layihələri ilə formalaşib.**

– Memarlıq fakültəsinin bu gün əldə etdiyi nüfuz və elmi-pedaqoji nailiyyətlər, şübhəsiz ki, onun təməlini qoymuş və inkişafında mühüm rol oynamış görkəmli alim və memarların fədakar əməyinin nəticəsidir. Bu təhsilin ilk təşkilatçısı olmuş dosent Boris Revazovun adı həmişə hörmətlə xatırlanır. Əməkdar məmar Həsənağa Məcidov, dosent Elcarun Kanukov, professorlar Ramiz Əbdülrəhimov və Tofiq Abdullayev kimi tanınmış simaların rəhbərliyi ilə bu ixtisas təhsili mükəmməlləşib, həm tədris,

nəsil memarlardan Cəfər Qiyasi, Ramiz Əbdülrəhimov, Aybəniz Həsənova, Elbəy Qasımsadə, Rafael Həsənov, Fəxrəddin Miralayev və digərlərinin müəllifli olduqları layihələr bu gün şəhər mühitimizin simasını müəyyən edir.

Eyni zamanda, fakültə əməkdaşları tərəfindən tərtib olunmuş 100-dən çox monoqrafiya, dərslik və metodik vəsait memarlıq sahəsində tədrisin elmi əsaslarla aparılmasına xidmət edir. Bu nəşrlər – “Qafqaz Albaniyasının memarlığı”, “Azərbaycan memarlıq tarixi”, “Memarlıq abidələrinin bərpasının əsasları”, “Ümumdünya memarlıq tarixi”, “Şəhərsalmanın layihələndirilməsi”, “Memarlığın tipologiyası” kimi fundamental əsrlər – gənc memarların formalaşmasında bu gün də əsas qaynaq kimi istifadə olunur.

Bütün bunları ümumiləşdirsək, əminliklə deyə bilərik ki, bu gün memarlıq fakültəsi yalnız tarixi irsə söykənmir, həm də onu inkişaf etdirən və gələcək nəsillərə ötürən mərkəz kimi fəaliyyət göstərir.

– **Bəs, əvvəldə qeyd etdiyiniz, “RIBA qeydiyyatını necə qazanmışınız? Bu uğur fakültəyə hansı imkanlar qazandırır?”**

– RIBA qeydiyyatı Britaniya Memarlarının Kral İnstitutunun təsdiqidir, bu gün memarlıq sahəsində beynəlxalq tanınmanın və etimadın ən yüksək göstəricilərinəndən biridir. Bu nüfuzlu qurumun tələbləri olduqca sərtir. Bu səddi aşmaq və qeydiyyat almaq üçün tədrisin keyfiyyətindən tutmuş, maddi-texniki baza, müəllim heyəti, dərslik və proqramlar, layihə tapşırıqları, ən başlıcası tələbələrin təqdim etdiyi portfoliolar və təhsil mühiti yüksək standartlara cavab verməlidir.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti olaraq biz bu uğuru ilk dəfə 2019-cu ildə qazandıq. Bu, bizim üçün tarixi bir nailiyyət idi. Təsəvvür edin, həmin il bütün dünyada cəmi 11 ali memarlıq məktəbi bu hüququ qazandı və onların arasında bizim fakültə də yer aldı. Bu, bizi MDB məkanında RIBA akkreditasiyasına sahib olan yeganə ali məktəbə çevirdi.

Bu uğur təsadüfi deyildi. 2015-ci ildən fakültəmizdə əsaslı islahatlar həyata keçirilmişdi. Tədris planlarımız, kurs layihələrindən məzmunu, dərslik və proqramlarımız RIBA-nın tövsiyələrinə əsasən yenidən hazırlanmışdı. Maddi-texniki baza gücləndirilmişdi, yeni və müasir tədris binamız istifadəyə verilmişdi. Smart texnologiyalar,

Müsahibəni çapa hazırladı: Tahir AYDINOĞLU

XQ